Teacher.co.ke

OPENER EXAMINATION: TERM 1 2024

MWONGOZO KIDATO CHA TATU

INSHA **(alama 20)**

a) Kichwa- Jina mahojiano lijitokeze mwanzo, kisha ni baina ya akina nani, yanafanyiwa wapi na kuhusu nini.

b) Utangulizi- Uandikwe mabanoni chini baada ya kuandika anwani.

c) Muundo- insha iwe na sura ya mahojiano kama ilivyo tamthilia.
Wahusika wawe wawili ambapo ni mwanahabari na mkuu wa elimu.
Mhojiwa atoe majibu kwa kuyafafanua zaidi kiaya.
Ahusishe maelezo kwenye mabano kwa uchache.
Majina ya wazungumzaji yaandikwe upande wa kushoto na wasemayo yaandikwe upande wa kulia.
Yatenganishwe kwa nukta pacha/koloni.

Baadhi ya hoja
Ukosefu wa nidhamu miongoni mwa wanafunzi.
Wazazi kutotekeleza jukumu lao la malezi bora.
Wanafunzi kutowajibika
Utumiaji wa dawa za kulevya miongoni mwa wanafunzi.
Upungufu wa miundomsingi ya kufanikisha masomo.
Woga/hofu kabla na hata kwenye mtihani.

Teacher.co.ke

UFAHAMU

a)
i. Kuwa na mpango wa kutoa tahadhari mapema.
ii. Kupunguza athari za majanga kufikia mwaka wa 2030.

(al. 2)

b)
i. Kupoteza maisha ya watu
ii. kupoteza mali zao
iii. kupoteza afya
iv. kupoteza uchumi
v. kupoteza mazingira yao kwa ujumla

(al. 5)

c) Tumekuwa nchi ambayo kukinyesha ni laana na kukikosa kunyesha n laana pia.

(al. 2)

d) Wao huidhinisha ujenzi bila kujali ubora wa vifaa, kanuni za ujenzi na hatimaye watu huangamizwa na majumba hayo.

(al. 2)

e) i)Shida ya kiangazi.
ii) Ingejiandaa badala ya kulaumu mabadiliko ya tabia nchi.

(al. 2)

f) i)kiangazi- msimu wa jua kali
ii)mkandarasi- mtu aliyepewa mkataba wa kufanya kazi.

(al. 2)

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA

a) Sauti za ufizi- /t/, /d/, /n/, /l/, /r/, /s/, /z/ *(al. 2)*

b) Sauti mwambatano-

/mb/ - mbuga
/pw/- pweza
/mw/- mwalimu

(al. 1)

c) Mtoto <u>mwenyewe</u> ameadhibiwa.
Nyumba <u>yenyewe</u> imeporomoka.

(al. 2)

d)

i. *msamaha- samehe*
ii. *safari- safirisha, safiri*

(al. 2)

e) a-li-ye-anguk-i-a
a-nafsi ya tatu umoja
li-wakati uliopita
ye-kirejeshi
anguk- mzizi
a-kiishio

(al. ½ x6=3)

f) wala'kini (hata hivyo/kiunganishi) *(al. 1)*

g) Vijoka vilivyokuwa na vijikia virefu viliingia nyumbani polepole. *(al. 2)*

h)

i. *M-WA k.m. mtoto-watoto*
ii. *M-MI k.m mtume-mitume*
iii. *KI-VI k.m kipofu-vipofu*

(al. 2)

i)i)Hufungia maelezo ambayo ni ufafanuzi wa jambo lililotarajiwa.
ii)Hufungia maelezo ambayo ni kauli ya mtu kuhusu jambo.
iv) Hufungia herufi na nambari katika kuorodhesha
v) Hutumiwa katika tamthilia kufungia maelekezo.

(zozote 2x1=2)

j) i)Naja- wakati uliopo
ii) Nilikuwa nimeketi hapo nje-hali timilifu

(al. 2)

k) Mwende alimwambia shangazi yake kuwa angempokea mjomba wake iwapo angempata.

(al. 2)

l) S ——— *KN + KT*

KN ——— *N+V*
N ———
V ——— *mdogo*
KT ——— *T+E*
T ——— *alianguka*

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

E ______________ *pu!*

(al. 3)

m)

i. *chukua- chukulika*
ii. *toka- tokeza*

(al. 2)

n) Ukweli wa mtoto yule/ulitufurahisha sote.
RN RT

(al. 2)

o)sahibu- rafiki (al. 1)
p) Kiimbo- Kupanda na kushuka kwa sauti mtu anapoongea. (al. 1)

ISIMUJAMII **(alama 10)**

a) Sajili ya matangazo/biashara. (al. 2)

b)

i. Lugha huwa ya kuvutia
ii. Lugha ya kuchanganya ndimi
iii. Lugha huwa shawishi
iv. Lugha rahisi inayoeleweka
v. Lugha yenye urudiaji/takriri
vi. Lugha yenye ucheshi na porojo
vii. Lugha yenye kutia chumvi
viii. Lugha inayosheheni taswira
ix. Haitumii lugha sanifu

(Zozote 8x1=8)

FASIHI SIMULIZI

a)

i. Hadithi
ii. Semi
iii. Ushairi simulizi
iv. maigizo
v. Mazungumzo

(zozote 3x1=3)

b)

i. Huashiria mwisho wa ngano
ii. Hutangaza funzo kwa wasikilizaji
iii. Humpisha mtambaji anayefuata.
iv. huitoa hadhira kutoka ulimwengu wa ubunifu hadi ulimwengu halisi.
v. Ni kitulizo kwa hadhira ambayo huacha kuwa makini.

(Zozote 2x1=2)

c) sifa za mighani

i. Majagina husimuliwa kuwa na maumbile ya kiajabu
ii. Huaminiwa kuwa ya kweli na jamii husika.

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

iii. Husimulia watu na matendo yao ya kihistoria
iv. Huaminiwa kuwa ni matukio ya kweli na uwezo wao hupigwa chuku.
v. Huangamizwa na watu wasiokuwa na uwezo kama wao. n.k.

(zozote 3x1=3)

d)
i. zote ni vipera vya semi.
ii. Ni tungo fupi
iii. Huwa na maana fiche
iv. hutumia lugha inayojenga taswira.
v. Hupata maana kulingana na jamii
vi. hufumbata ukweli fulani wa kijamii

(zozote 3x1=3)

e)
i. kuongoa watoto ili alale au anyamaze anapolia.
ii. Hutumiwa kama sifo kumsifu mtoto awe mtulivu.
iii. Husawiri mfumo wa kiuchumi wa jamii husika.
iv. Husawiri mahusiano katika jamii
v. humwelimisha mtoto n.k

(zozote 2x1=2)

f)
i. Ni jasiri
ii. Ni mbunifu
iii. Ni mwenye ujuzi wa kutumia ishara za uso, za mwili na miondoko kulingana na hali anayoigiza.
iv. Anaielewa hadhira.
v. Hushirikisha hadhira.
vi. Ni mfaraguzi n.k.

(zozote 2x1=2)

USHAIRI

a)
i. Idadi ya mishororo ni tofauti katika beti
ii. Idadi ya mizani ni tofauti katika mishororo ya ubeti mmoja.
iii. Matumizi ya mistari mshata k.m. wasije wakateswa na
iv. vina vya ubeti vinabadilikabadilika.

(zozote 4x1=4)

b)
i. Methali- Ajaye kisimani mbele hunywa maji maenge.
ii. Msemo- utayaramba makombo
iii. Tashbihi- wakuambae mithili ya ibilisi.

(zozote 2x1=2)

c)
i. Awe na wakati wa kutosha wa kusoma.
ii. Asikose kiamshakinywa

(al. 2)

d)
i. makombo- mabaki ya chakula/masazo
ii. mwanazaraa-mkulima

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

(al. 2)

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Teacher.co.ke

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes